

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

за матеріалами
XVIII Всеукраїнської науково-технічної
онлайн-конференції
**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ЕНЕРГЕТИКИ ТА ЕКОЛОГІЇ»**

29-30 вересня 2020 року

Одеса
Видавець Бондаренко М. О.
2020

УДК 621.31(075.8)

ББК 31.2я73

3-41

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеської національної академії харчових технологій,
протокол № 3 від 6 жовтня 2020 р.*

Відповідальний редактор:

Тітлов О. С., завідувач кафедри нафтогазових технологій, інженерії та теплоенергетики, д-р. техн. наук, професор.

*За достовірність інформації
відповідає автор публікації*

Збірник наукових праць за матеріалами XVIII Всеукраїнської 3-41 науково-технічної онлайн-конференції «Актуальні проблеми енергетики та екології» 29-30 вересня 2020 року / ред. О. С. Тітлов. – Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2020. – 280 с.

ISBN 978-617-7829-81-1

До збірника включені матеріали сучасних наукових досліджень, що представлені вченими України, Білорусії, Молдови, Росії, а також роботи студентів.

Розглянуто наступні напрямки досліджень: тепломасообмін; теплофізичні властивості робочих тіл енергетичного обладнання; нанотехнології в холодильній техніці; екологічні проблеми енергетики; теплові насоси. Системи опалення та кондиціонування; теплообмінні апарати; енергетичні та екологічні проблеми нафтогазової галузі; енергетичні та екологічні проблеми холодильної техніки; енергетичні та екологічні проблеми харчової промисловості; екологічна безпека; екологічні проблеми сучасності; раціональне використання природних ресурсів.

УДК 621.31(075.8)

ББК 31.2я73

ISBN 978-617-7829-81-1

© Одеська національна академія
харчових технологій, 2020

Секція 1:

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ЕНЕРГЕТИКИ»**

1. ПАТЕНТ на винахід № 117063 ПОВІТРЯНА КОМПРЕСОРНА ТЕПЛОВА УСТАНОВКА. Видано відповідно до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі». Зареєстровано в Державному реєстрі патентів України на винаходи 11.06.2018.

УДК 663.551.63:662.7

БУРЯКОВА ВІНАСА ЯК ДЖЕРЕЛО ЕНЕРГЕТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА БІОЕТАНОЛУ

**Циганков С.П., д.т.н., ст. наук. співроб., Іванова Т.С., к.б.н.
Державна установа «Інститут харчової біотехнології та геноміки
Національної академії наук України»**

Наразі в Україні працюють 6 заводів, які виробляють близько 50 тис. т біоетанолу на рік, в основному з цукрової меласи. Згідно прийнятих в Законах України положень про заміну викопних енергоносіїв на відновлювані, річна потреба в біоетанолі складає 300 тис. тонн. Біоетанольні заводи, виробляючи альтернативне паливо, самі є споживачами викопних енергоресурсів – природного газу або мазуту. На одну тону виробленого біоетанолу необхідно витратити близько 200...250 м³ природного газу. Таким чином, у виробленому з поновлюваної сировини «зеленому» біоетанолі, є суттєва частка «не зеленої» енергії, що знижує його цінність як «екологічно дружнього» енергоресурсу. З іншого боку, підвищення цін на викопні енергоносії також змушує замислитися над пошуком нетрадиційних джерел для енергетичного забезпечення заводів з виробництва біоетанолу.

При виробництві біоетанолу утворюється значна кількість рідинних відходів – післяспиртрової барди (вінаси). На одну тону біоетанолу припадає 120...150 м³ вінаси із вмістом близько 10 % органічної речовини, а решта – вода. Наразі утилізація вінаси являє собою велику проблему. Усі біоетанольні заводи України скидають її на поля фільтрації, де вона в результаті мікробіологічного розкладання виділяє у повітря шкідливі речовини і забруднює поверхневі водойми. Вінаса – залишок після дистиляції біоетанолу, рідина темно-коричневого кольору з високим рівнем хімічного споживання кисню (ХСК), до 100 кг/м³ [1]. При потраплянні у водойми цих стічних вод, темний колір негативно впливає на фотосинтез рослин, а високе ХСК знижує вміст розчиненого у воді кисню, що призводить до загибелі флори та фауни [2]. Вінаса також може забруднювати ґрунти фенолами, сульфатами та важкими металами [3], призводити до утворення парникових газів та розмноження комах, які несприятливо впливають на розведення худоби [4]. Підприємства постійно знаходяться під тиском природоохоронних органів влади та населення близько розташованих місць, які змушують їх періодично зупиняти виробництво та нести відповідальність у судовому порядку.

Існує ряд методів для вирішення проблеми утилізації вінаси: біологічні (аеробне або анаеробне ферментування), окиснення органічних речовин (зокрема, реакцією Фентона або озонування) або коагуляція [1]. Вінасу можливо також використовувати як паливо для промислових котелень, якщо сконцентрувати до вмісту 55...60 % сухих речовин. Загальна кількість енергії в такому паливі повністю покриває потребу біоетанольного заводу, який і є джерелом скиду вінаси. Сконцентровані органічні речовини відходів можуть бути спалені в котлоагрегатах і практично повністю замінити викопні енергоносії (природний газ, мазут) для виробництва технологічної пари на потребу підприємства.

Сконцентрована барда для енергозабезпечення виробництва біоетанолу з недавнього часу використовується в основному в Бразилії, Індії. Там спалюється цукрово-тростинна вінаса, часто разом із тростинною багасою [5, 6]. Таке комбіноване паливо застосовується для потужних енергетичних агрегатів, які дають 20...60 тонн пари з температурою 400...450 °С.

Високопотенційна пара використовується для виробництва електроенергії, а ретурна (після парової турбіни) як технологічна. Зважаючи на відмінність цукрово-бурякової мелясної барди від цукрово-тростинної, існує потреба в технологічних розробках зі спалювання саме цукрово-бурякової мелясної барди для виробництва технологічної пари.

Метою досліджень є розроблення технології заміщення викопних енергоносіїв на підприємствах з отримання біоетанолу відходами від його виробництва, що призведе до збільшення виробництва палива на основі відновлювальних джерел енергії, а також до підвищення енергонезалежності та екологічної безпеки України.

Важливим питанням є вивчення складу та визначення потенційної тепло утворюючої здатності зразків відходів з різним вмістом залишкової вологи. В таблиці наведені усереднені результати визначення вищої теплоти згоряння бурякової вінаси, отриманої при виробництві паливного етанолу на ДП Гайсинський спиртовий завод. Вінасу з початковим вмістом сухих речовин 12 % піддавали випарюванню на роторному випарнику до зазначеної в таблиці концентрації сухих речовин (СР), а останню пробу висушували до постійної ваги (умовно 100 % СР).

Вища теплота згоряння сконцентрованої бурякової вінаси

Вміст сухої речовини в пробі, % мас.	40	45	50	60	100 % (умовно)
Вища теплота згоряння, кДж/кг	880	1195	1422	1780	3820

За результатами вимірювань, сконцентрована вінаса із вмістом СР 60 % і вище може бути використана як паливо для промислових парових котлів при додаванні до неї 10...15 % мазуту, або при одночасному використанні природного газу як допоміжного палива в пальниках відповідної конструкції.

За розрахунками, технологія дозволяє при отриманні 1 тони біоетанолу замінити 300 м³ природного газу. В річному обчисленні це складає 110 млн. м³, що майже в 1,2 рази перевищує потреби самого виробництва. При актуальній ціні природного газу для промисловості близько 9 грн/м³, річний економічний ефект може становити 270 млн. грн.

Витрати на провадження результатів розробки на заводі біоетанолу середньої потужності (50 т/добу), становитимуть, за оцінкою, 40 млн. грн. Палива на заміну природного газу буде виробляти у вартісному вираженні близько 47 млн. грн. на рік. Таким чином, окупність інвестицій становитиме не більше одного року.

Інформаційні джерела

1. Syaichurrozi I., Sarto S., Sediawan W.B., Hidayat M. Mechanistic models of electrocoagulation kinetics of pollutant removal in vinasse waste: Effect of voltage // *Journal of Water Process Engineering*. – 2020. – Vol. 36. – doi: 10.1016/j.jwpe.2020.101312
2. Syaichurrozi I. Review – Biogas technology to treat bioethanol vinasse // *Waste Technology*. – 2016. – Vol. 4, Iss. 1. – P. 16-23.
3. Hakika D.C., Sarto S., Mindaryani A., Hidayat M. Decreasing COD in sugarcane vinasse using the Fenton reaction: the effect of processing parameters // *Catalysts*. – 2019. – Vol. 9, Iss. 881. – doi: 10.3390/catal9110881
4. Nakashima R.N., Oliveira Junior S. Comparative exergy assessment of vinasse disposal alternatives: Concentration, anaerobic digestion and fertirrigation // *Renewable Energy*. – 2020. – Vol. 147. – P. 1969-1978.
5. Cortez L.A.B., Brossard Perez L.E. Experiences on Vinasse Disposal – Part III: Combustion of Vinasse-#6 Fuel Oil Emulsions // *Brazilian Journal of Chemical Engineering*. – 1997. – Vol. 14, Iss. 1. – P. 9-18.
6. Lodi A., Modesto M. Analysis of the thermal exploitation of the vinasse from sugarcane ethanol production through different configurations of an organic Rankine cycle // *Chemical Engineering Transactions*. – 2018. – Vol. 65. – P. 619-624.

ЗАСТОСУВАННЯ СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГІЇ ДЛЯ ГАРЯЧОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ <i>Волчок В.О., Власов О.К.</i>	65
БУРЯКОВА ВІНАСА ЯК СИРОВИНА ДЛЯ ОТРИМАННЯ БІОГАЗУ ТА ДОБРІВ <i>Іванова Т.С., Кулічкова Г.І., Сивак В.О., Володько О.І., Лукашевич К.М., Циганков С.П.</i>	67
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОТРАБОТАННЫХ УГОЛЬНЫХ ШАХТ ДЛЯ ПОЛУЧЕНИЯ «МАГНЕГАЗА» <i>Комарова-Ракова Я. О., Королев А.В.</i>	70
ЗМЕНШЕННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ВІТРОДВИГУНА КОЛИВАЛЬНОГО РУХУ <i>Медвідь А. М., Панченко В. О.</i>	72
ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ПРЕОБРАЗОВАНИЯ ЭНЕРГИИ ВЕТРОВЫХ ПОТОКОВ МАЛОЙ МОЩНОСТИ <i>Бошков Л.З., Филипенко А.А.</i>	77
ВОЗДУШНАЯ КОМПРЕССОРНАЯ ТЕПЛОВАЯ УСТАНОВКА (ВКТУ) <i>Хлебников И.</i>	80
БУРЯКОВА ВІНАСА ЯК ДЖЕРЕЛО ЕНЕРГЕТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА БІОЕТАНОЛУ <i>Циганков С.П., Іванова Т.С.</i>	83
ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ФІЛЬТРАТИВ ПОЛІМЕРВМІСНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІДИН НА ФІЛЬТРАЦІЙНО-ЄМНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТЕРИГЕННОГО КОЛЕКТОРА <i>Ахметова В.М., Іванків О.О., Світлицький В.М.</i>	85
ПОСТРОЕНИЕ ГИДРАВЛИЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИК НАСОСНЫХ СТАНЦИЙ НЕФТЕБАЗ ПРИ ПАРАЛЛЕЛЬНОМ СОЕДИНЕНИИ НАСОСОВ МЕТОДОМ ХАРДИ КРОССА <i>Бузовский В.П., Кологривов М.М.</i>	89
ПІДВИЩЕННЯ ВИДОБУВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК НАФТОГАЗОВИХ СВЕРДЛОВИН ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ХІМІЧНИХ МЕТОДІВ ВПЛИВУ <i>Ковальчук Ю.І., Світлицький В.М., Іванків О.О.</i>	91
ВПЛИВ ТЕМПЕРАТУРИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ТРУБОПРІВІДНИЙ ТРАНСПОРТ ПРИРОДНОГО ГАЗУ <i>Кологривов М. М., Гнатовський А. С.</i>	94
АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВИСОТИ НАЛИВУ НАФТИ ПРИ ЗБЕРІГАННІ В РЕЗЕРВУАРАХ НА ВТРАТИ ВІД ВИПАРОВУВАННЯ <i>Сагала Т.А., Овезов Аман, Дорошенко В.М.</i>	97

Наукове видання

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

за матеріалами
XVIII Всеукраїнської науково-технічної
онлайн-конференції

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГЕТИКИ ТА ЕКОЛОГІЇ»

29-30 вересня 2020 року

(українською, російською, англійською мовами)

Підписано до друку 6.10.2020
Формат 60×84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний. Ум. др. арк. 16,27. Наклад 100 прим.
Зам № 231120/2

Надруковано з готового оригінал-макету у друкарні «Апрель»
ФОП Бондаренко М.О.
65045, м. Одеса, вул. В.Арнаутська, 60
тел.: +38 048 700 11 55
www.aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.